

Datum: 3 juli 2026

Volgnummer: 2025-2026/19

Commissie voor Justitie, Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers

Geen automatisch omgangsverbod met minderjarigen, wel een individuele beoordeling

Het Kinderrechtencommissariaat werd gevraagd om advies te geven over het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 29 februari 2024 tot invoering van Boek II van het Strafwetboek.¹ Het voorstel beoogt de invoering van een algemeen, door de rechter opgelegd omgangsverbod met minderjarigen voor daders van kindermishandeling met een verhoogd recidiverisico. Het Kinderrechtencommissariaat begrijpt de doelstelling van dit wetsvoorstel. Kinderen hebben recht op bescherming tegen alle vormen van geweld, mishandeling, verwaarlozing en seksueel misbruik, ook wanneer het risico niet beperkt is tot één concreet slachtoffer maar betrekking heeft op minderjarigen in het algemeen. Als een persoon een ernstig en reëel recidiverisico vertoont, moet de overheid kunnen beschikken over effectieve juridische instrumenten om nieuwe slachtoffers te voorkomen.

Het voorgestelde omgangsverbod is echter een bijzonder ingrijpende maatregel, met potentieel verstrekken gevolgen voor de veroordeelde én voor kinderen die een bestaande familiale of affectieve band hebben met die persoon. Vanuit kinderrechtenperspectief is dan ook een zorgvuldige afweging noodzakelijk tussen verschillende rechten en belangen van kinderen: het recht op bescherming tegen geweld, het recht op gezinsleven, het recht om gehoord te worden en het vereiste dat het belang van het kind bij elke beslissing een eerste overweging vormt.

Het Kinderrechtencommissariaat benadrukt daarnaast dat een omgangsverbod slechts één onderdeel kan zijn van een doeltreffend beleid tegen geweld op kinderen. Het voorliggende wetsvoorstel biedt een antwoord op situaties waarin een strafrechtelijke veroordeling is uitgesproken, maar de bescherming van kinderen begint veel vroeger. Daarom blijft ook een sterk preventief beleid noodzakelijk, onder meer door het recht van kinderen op een geweldloze opvoeding expliciet wettelijk te verankeren. Iets wat het Kinderrechtencommissariaat al jaren vraagt en waarvoor ons land op internationaal niveau op de vingers wordt getikt.

Het wetsvoorstel voorziet terecht in een individuele beoordeling van het recidiverisico en de situatie van de veroordeelde. Het Kinderrechtencommissariaat stelt echter vast dat het niet expliciet voorziet in een individuele beoordeling van de gevolgen van een omgangsverbod voor elk betrokken kind. Wanneer een omgangsverbod ingrijpt in bestaande familiale of affectieve relaties, volstaat een beoordeling van het risico dat van de veroordeelde uitgaat niet. Ook de situatie, de rechten en de belangen van elk betrokken kind moeten afzonderlijk worden onderzocht en mee de beslissing bepalen.

¹ Ingediend door mevrouw Sophie De Wit c.s. (DOC 56 1494/001).

Vanuit dat perspectief beoordeelt het Kinderrechtencommissariaat het wetsvoorstel en formuleert het de volgende aanbevelingen:

- **Veranker het belang van het kind expliciet in de regeling:** verplicht de rechter om bij elke beslissing over het mogelijk omgangsverbod het belang van elk betrokken kind afzonderlijk te beoordelen en te motiveren, en voorzie een kindspecifiek onderzoek wanneer de veroordeelde een ouderlijke of opvoedingsrol vervult.
- **Geef betrokken kinderen een stem:** voorzie een kindvriendelijke procedure waarbij kinderen gehoord kunnen worden over beslissingen die hun situatie rechtstreeks raken, overeenkomstig artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag.
- **Vervang de automatische oplegging van een omgangsverbod door een systeem van verplichte individuele beoordeling:** de rechter beoordeelt in elk dossier of een omgangsverbod noodzakelijk is. Wanneer de maatregel gevolgen heeft voor kinderen met een bestaande familiale of affectieve band met de veroordeelde, omvat die beoordeling ook een kindspecifiek onderzoek naar de gevolgen voor elk betrokken kind.
- **Zorg ervoor dat de bescherming ook in de praktijk werkt:** veranker een duidelijk kader voor uitvoering, handhaving en evaluatie, zodat opgelegde omgangsverboden daadwerkelijk bijdragen aan de bescherming van kinderen.
- **Zie het omgangsverbod als onderdeel van een breder kinderrechtenbeleid:** combineer gerichte beschermingsmaatregelen met preventieve en ondersteunende initiatieven, zoals vroege signalering en hulpverlening. Versterk de hulpverlening gezien gezinnen en kinderen vandaag vaak botsen op lange wachtlijsten.
- Zorg voor een expliciete wettelijke verankering van het recht van kinderen op een geweldloze opvoeding en sensibiliseer de bevolking rond dat recht.

1. Kinderrechten als toetsingskader

Bescherming van kinderen vraagt meer dan risicobeheersing

Kinderen hebben recht op bescherming tegen alle vormen van geweld, mishandeling en seksueel misbruik (art. 19 VN-Kinderrechtenverdrag). De overheid is verplicht passende wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen te nemen, waaronder preventieve, om nieuwe feiten te voorkomen. Dat geldt uitdrukkelijk ook wanneer het risico niet beperkt is tot één aanwijsbaar slachtoffer, maar betrekking heeft op minderjarigen in het algemeen.

Tegelijk bepaalt artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag dat het belang van het kind bij alle maatregelen die kinderen raken een eerste overweging moet vormen. Het VN-Kinderrechtencomité verduidelijkte in General Comment nr. 14² dat dit geen louter interpretatieve richtlijn is, maar een concrete verplichting voor overheden en rechtbanken om systematisch te onderzoeken welke impact een beslissing heeft op de betrokken kinderen en waarom die beslissing in hun belang is. Die verplichting geldt voor elk individueel betrokken kind, niet enkel in abstracto. **Een beoordeling van het belang van het kind** vergt daarbij meer dan een algemene verwijzing naar dit beginsel. Zij vereist een concrete afweging van de situatie van elk betrokken kind, waarbij onder meer rekening wordt gehouden met zijn of haar veiligheid, ontwikkeling, identiteit, familiale relaties, mening en eventuele kwetsbaarheid. Alleen zo kan worden beoordeeld welke maatregel het meest in het belang van het kind is. Dat geldt ook wanneer een maatregel niet rechtstreeks op kinderen is gericht, maar wel gevolgen heeft voor hun dagelijks leven of familiale relaties.

Ook participatie, gezinsleven en rechtszekerheid verdienen bescherming

Kinderen hebben bovendien **het recht om gehoord te worden** over beslissingen die hen aanbelangen (art. 12 VN-Kinderrechtenverdrag). Dat recht geldt ook wanneer een maatregel niet rechtstreeks op het kind gericht is, maar wel rechtstreekse gevolgen heeft voor zijn of haar leven, veiligheidsgevoel of familiale relaties. Gehoord worden betekent niet dat kinderen verantwoordelijk zijn voor de beslissing, maar wel dat hun ervaringen en bezorgdheden op een passende en kindvriendelijke wijze worden meegenomen bij de beslissing.

Artikel 9 van het VN-Kinderrechtenverdrag bepaalt dat kinderen **niet tegen hun wil van hun ouders mogen worden gescheiden**, tenzij die scheiding noodzakelijk is in hun belang. Het Verdrag erkent daarmee dat betekenisvolle familiale relaties in beginsel belangrijk zijn voor kinderen, maar dat bescherming steeds voorrang krijgt wanneer die relaties een risico vormen voor de veiligheid of ontwikkeling van het kind. Artikel 8 van het EVRM beschermt het recht op **eerbiediging van het privé-, familie- en gezinsleven**.

Inmengingen moeten noodzakelijk, proportioneel en voldoende gemotiveerd zijn. In arresten zoals **Neulinger en Shuruk t. Zwitserland** (EHRM, Grote Kamer, 6 juli 2010)² en **Strand Lobben e.a. t. Noorwegen** (EHRM, Grote Kamer, 10 september 2019)³ benadrukte het Hof dat het belang van het kind een doorslaggevende overweging moet vormen wanneer maatregelen een impact hebben op familiale relaties. Hoe ingrijpender de gevolgen voor familiale banden, hoe groter de noodzaak aan een individuele en zorgvuldig gemotiveerde beoordeling.

2. Bescherming van kinderen door een individuele beoordeling

2.1. Het voorstel vertrekt van een reële nood

In het huidige strafrechtelijke instrumentarium ontbreekt een effectief instrument voor situaties waarin het recidiverisico betrekking heeft op minderjarigen in het algemeen. De bestaande instrumenten — verblijfs-, plaats- en contactverboden (art. 50 Strafwetboek), beroepsverboden (art. 48), voorwaarden bij probatie en strafuitvoering, en de verlengde opvolging (art. 46) hebben elk een beperkt toepassingsbereik en bieden geen concrete oplossing voor situaties waarin het recidiverisico betrekking heeft op minderjarigen in het algemeen. Het Kinderrechtencommissariaat onderschrijft dat artikel 19 van het VN-Kinderrechtenverdrag de overheid verplicht ook in dergelijke gevallen te kunnen optreden. De doelstelling van het wetsvoorstel is dan ook legitiem.

2.2. Een algemeen verbod miskent de individuele situatie van elk kind

De beoordeling van de veroordeelde volstaat niet

Het wetsvoorstel vertrekt terecht van een geïndividualiseerde beoordeling van de veroordeelde. De rechter beoordeelt het recidiverisico, de ernst van de feiten en het re-integratievermogen om na te gaan of een algemeen omgangsverbod noodzakelijk is.

² EHRM (Grote Kamer), *Neulinger and Shuruk v. Switzerland*, appl. nr. 41615/07, arrest van 6 juli 2010, HUDOC: hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99817.

³ EHRM (Grote Kamer), *Strand Lobben and Others v. Norway*, appl. nr. 37283/13, arrest van 10 september 2019, HUDOC: hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-195909.

Die beoordeling is essentieel, maar vanuit kinderrechtenperspectief niet voldoende. Wanneer een omgangsverbod gevolgen heeft voor concrete kinderen, moet ook de impact van die maatregel op elk betrokken kind afzonderlijk worden onderzocht. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat het wetsvoorstel die beoordeling van de situatie en de belangen van de betrokken kinderen niet uitdrukkelijk verankert.

Geen twee situaties zijn identiek. Het recidiverisico verschilt, net als de aard en ernst van de feiten, de persoonlijke context van de veroordeelde en de impact die een omgangsverbod heeft op de betrokken kinderen. Vanuit kinderrechtenperspectief volgt daaruit één principiële conclusie: een automatisch omgangsverbod kan nooit. Elke situatie verdient een individuele beoordeling door de rechter, op basis van de concrete feiten en de concrete kinderen die erdoor worden geraakt. Artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag laat daarover geen ruimte voor twijfel: het belang van het kind moet bij elke beslissing die kinderen raakt als eerste overweging worden beoordeeld, in elk afzonderlijk dossier.

De gevolgen voor elk betrokken kind vragen maatwerk

Wat die individuele beoordeling inhoudt, verschilt naargelang de situatie van de veroordeelde. Wanneer hij geen bestaande familiale of affectieve band heeft met kinderen, volstaat een gemotiveerde en actuele risicobeoordeling als basis voor de beslissing: de rechter onderzoekt of het recidiverisico een omgangsverbod rechtvaardigt en motiveert zijn beslissing. Artikel 19 van het VN-Kinderrechtenverdrag verplicht de overheid immers om actief op te treden om kinderen te beschermen, ook preventief, en een rechterlijk gemotiveerd verbod kan in dat geval een proportioneel instrument zijn.

Wanneer de veroordeelde wél een bestaande band heeft met kinderen, bijvoorbeeld als ouder, stiefouder, grootouder of andere opvoedingsfiguur, volstaat een beoordeling van het recidiverisico van de veroordeelde niet langer. Dan is ook een beoordeling nodig van de gevolgen die een omgangsverbod heeft voor elk betrokken kind. Het omgangsverbod raakt dan niet alleen aan de veiligheid van toekomstige slachtoffers, maar ook aan de rechten van concrete, identificeerbare kinderen met een hechtingsrelatie. De vraag of een verbod gerechtvaardigd is, kan niet uitsluitend worden beantwoord door alleen naar het risicoprofiel van de veroordeelde te kijken. Dat blijft een noodzakelijke beoordeling om het risico op nieuwe feiten in te schatten. Wanneer een omgangsverbod echter gevolgen heeft voor concrete kinderen, is ook een beoordeling van hun situatie en belangen noodzakelijk. Dat vereist een onderzoek naar de situatie van het kind zélf: wat is de aard en kwaliteit van de relatie, wat zijn de beschermingsnaden van dit kind, welke impact heeft een omgangsverbod op zijn of haar ontwikkeling en familiale relaties, en zijn er minder ingrijpende alternatieven mogelijk, zoals begeleid contact of een gefaseerde afbouw?

Een uitzondering vervangt geen individuele beoordeling

Het voorstel bepaalt dat de rechter uitzonderingen kan voorzien. Dat biedt ruimte voor maatwerk, maar een uitzondering op een algemene regel is niet hetzelfde als een individuele beoordeling als uitgangspunt. Vanuit kinderrechtenperspectief zou de redenering omgekeerd moeten zijn: niet "verbod, tenzij uitzondering", maar "eerst een individuele beoordeling van het belang van elk betrokken kind, gevolgd door een maatregel die in die concrete situatie het meest aangewezen is". Het wetsvoorstel voorziet in geen van beide gevallen in een dergelijke verplichte beoordeling. Dat is vanuit kinderrechtenperspectief het kernprobleem. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt daarom dat de wet dit onderscheid expliciet verankert: in alle gevallen motiveert de rechter individueel waarom het omgangsverbod aangewezen is, en wanneer er een bestaande band met kinderen is, omvat die motivering ook een kindspecifieke beoordeling van de gevolgen voor elk betrokken kind.

Aanbeveling 1: Veranker het belang van het kind expliciet in de regeling

Verplicht de rechter en de strafuitvoeringsrechtbank om bij elke beslissing over het omgangsverbod het belang van elk betrokken kind afzonderlijk te beoordelen en te motiveren, overeenkomstig artikel 3 VN-Kinderrechtenverdrag. Vereis via de risicotaxatie een kindspecifiek onderzoek naar de impact van de maatregel en naar minder ingrijpende alternatieven wanneer de veroordeelde een ouderlijke of opvoedingsrol vervult. Het belang van elk betrokken kind is het leidende criterium bij de beslissing over het omgangsverbod en eventuele uitzonderingen daarop.

2.3. Kinderen worden niet gehoord over een beslissing die hen rechtstreeks raakt

Het wetsvoorstel bevat geen enkele bepaling over de betrokkenheid van kinderen bij de procedure. Nochtans kunnen beslissingen over een omgangsverbod een aanzienlijke impact hebben op hun dagelijks leven, hun veiligheidsgevoel en hun familiale relaties. Wanneer de rechter de gevolgen van een omgangsverbod voor een concreet kind moet beoordelen, moet hij ook kennis kunnen nemen van de ervaringen en het perspectief van dat kind. Overeenkomstig artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag vraagt het Kinderrechtencommissariaat dat de wet voorziet in een kindvriendelijke procedure waarin de stem van betrokken kinderen kan worden gehoord. Dit betekent niet dat kinderen verantwoordelijkheid dragen voor de uiteindelijke beslissing, maar wel dat hun ervaringen en bezorgdheden op een passende wijze worden meegenomen.

Het belang van participatie gaat verder dan een procedureel recht

De stem van het kind is meer dan een procedureel recht: ze kan de rechter ook helpen om beter te beoordelen welke maatregel, gelet op de concrete situatie van dat kind, het meest in zijn of haar belang is. Voor kinderen die een betekenisvolle band hebben met de veroordeelde, kan een abrupt en volledig contactverbod, opgelegd zonder dat zij daarover gehoord werden, op zichzelf schadelijk zijn. Onderzoek naar de effecten van ouderlijke detentie op kinderen toont aan dat abrupte scheiding van een hechtingsfiguur, ook wanneer die persoon ernstige feiten heeft gepleegd, een grote risicofactor kan zijn voor het ontwikkelen van een psychopathologie, hechtingsproblemen en emotionele ontwrichting bij kinderen.⁴ Die inzichten zijn relevant voor de beoordeling van een omgangsverbod wanneer de veroordeelde een betekenisvolle opvoedingsrol vervulde. Een contactverbod dat boven hun hoofd wordt beslist, zonder dat zij hun verhaal kwijt kunnen, kan die schade vergroten in plaats van verkleinen.

Bescherming van kinderen staat dan ook niet gelijk aan een totaal contactverbod. Het gaat om de juiste vorm van contact, of afwezigheid van contact, afgestemd op de noden van dit kind. Dat kan een begeleide ontmoeting zijn, een therapeutisch begeleid afscheid, of een geleidelijke afbouw van het contact via een vertrouwenspersoon.

In sommige gevallen kan een kind ook aangeven dat het contact wil behouden, niet omdat het de feiten goedkeurt of de ernst ervan niet begrijpt, maar omdat de relatie voor zijn of haar ontwikkeling en identiteit van belang is. Die stem verdient een plaats in de procedure, niet als beslissende stem, maar als essentiële informatie voor de rechter die de beslissing moet nemen.

⁴ Murray, J. & Farrington, D.P. (2010). Parental incarceration, attachment and child psychopathology. *Attachment & Human Development*, 12(4), 285-288. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20582842/>

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dan ook dat de wet niet alleen voorziet in de mogelijkheid om kinderen te horen, maar ook in de verplichting voor de rechter om te motiveren op welke wijze rekening is gehouden met de noden en het perspectief van het betrokken kind — ook wanneer het kind zelf niet rechtstreeks is gehoord, bijvoorbeeld wegens zijn jonge leeftijd. Een kindvriendelijke informatieverstrekking, waarbij het kind op een aangepaste wijze wordt uitgelegd wat er beslist is en waarom, is daarbij een minimum.

Aanbeveling 2: Geef betrokken kinderen een stem

Voorzie een kindvriendelijke procedure waarbij de stem van betrokken kinderen wordt gehoord wanneer de maatregel rechtstreekse gevolgen heeft voor hun situatie, overeenkomstig artikel 12 van het VN-Kinderrechtenverdrag, bijvoorbeeld via de bevoegde jeugd- of familierechtbank, een vertrouwenspersoon of een gespecialiseerde kinddeskundige.

2.4. Automatisch opleggen kan niet: elk kind verdient een eigen beoordeling

Ook bij zeer ernstige feiten blijft een individuele beoordeling noodzakelijk

Het Kinderrechtencommissariaat begrijpt dat het wetsvoorstel voor de meest ernstige feiten en bij recidive een bijzonder strenge aanpak wil voorzien. Een omgangsverbod kan in dergelijke situaties noodzakelijk zijn om kinderen te beschermen tegen nieuwe feiten. Dat neemt echter niet weg dat ook dan moet worden beoordeeld welke gevolgen die maatregel heeft voor elk betrokken kind. De ernst van de feiten kan een omgangsverbod rechtvaardigen, maar kan niet in de plaats komen van een beoordeling van het belang van het kind overeenkomstig artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag.

De verplichte variant mist essentiële waarborgen

Het Kinderrechtencommissariaat heeft ernstige bezwaren bij de verplichte oplegging van het omgangsverbod bij strafniveau 7 of 8 in combinatie met recidive. Het wetsvoorstel vertrekt terecht van het uitgangspunt dat een omgangsverbod "in beginsel niet automatisch" wordt opgelegd en een geïndividualiseerde beoordeling vereist (§ 3). Net in de verplichte variant bij recidive ontbreekt echter het deskundigenadvies dat die beoordeling moet ondersteunen. Bovendien beperkt de motiveringsplicht zich tot het recidiverisico en het re-integratievermogen van de veroordeelde, zonder te vereisen dat ook de gevolgen van de maatregel voor betrokken kinderen worden onderzocht. Precies in de gevallen waarin de wet de minste ruimte laat voor een individuele afweging, ontbreken dus ook de waarborgen die nodig zijn om de impact van het omgangsverbod op concrete kinderen te beoordelen.

Eerdere veroordelingen zijn een relevant gegeven voor de beoordeling van het recidiverisico, maar zij zeggen niets over de actuele situatie van de betrokken kinderen. Een kind van vier jaar dat opgroeit bij een ouder die jarenlang geleden werd veroordeeld, bevindt zich in een fundamenteel andere situatie dan een kind dat de veroordeelde nooit heeft gekend. Een automatische oplegging van het omgangsverbod behandelt beide kinderen identiek en negeert daarmee precies wat het VN-Kinderrechtenverdrag vereist: een actuele beoordeling van het belang van het specifieke kind in het concrete dossier.

Een uitzonderingsregeling volstaat niet

Een tekstueel probleem maakt de verplichte variant extra problematisch. § 2 van het voorgestelde artikel 189/1 bepaalt dat het verbod geldt "behoudens de door de rechter uitdrukkelijk bepaalde uitzonderingen en voorwaarden", zonder onderscheid te maken tussen de facultatieve en de verplichte oplegging. Formeel blijft de rechter dus ook bij de verplichte oplegging bevoegd om uitzonderingen te voorzien, bijvoorbeeld voor een kind met wie de veroordeelde een bestaande familiale of affectieve band heeft. Maar precies in dat scenario ontnemt § 3 de rechter het deskundigenadvies dat normaal de feitelijke basis vormt om die bevoegdheid zinvol uit te oefenen. Zonder een kindspecifiek onderzoek heeft de rechter immers geen zicht op het bestaan, de aard of de kwaliteit van die band en dus ook geen voldoende feitelijke grondslag om een uitzondering te motiveren. Een rechter kan slechts zinvol uitzonderingen voorzien wanneer hij beschikt over voldoende informatie over de situatie van de betrokken kinderen. De bevoegdheid tot uitzondering blijft daardoor weliswaar in de wet bestaan, maar wordt in de verplichte gevallen grotendeels theoretisch.

Bovendien vindt een eerste effectieve toetsing pas plaats bij de periodieke evaluatie door de strafuitvoeringsrechtbank (§ 7), ten vroegste drie jaar na de uitspraak. Ook die evaluatie is hoofdzakelijk gericht op het recidiverisico en niet uitdrukkelijk op de situatie van de betrokken kinderen. Daardoor kan een kind met een bestaande familiale of affectieve band gedurende lange tijd van elk contact worden afgesneden zonder dat de gevolgen daarvan ooit individueel zijn beoordeeld.

Een individuele beoordeling blijft noodzakelijk

Het Kinderrechtencommissariaat besluit dan ook dat een automatisch omgangsverbod, zonder ruimte voor een individuele beoordeling van de gevolgen voor elk betrokken kind, niet verenigbaar is met artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag.

Elke situatie vraagt een individuele beoordeling door de rechter. Wat verschilt, is niet de noodzaak van die beoordeling, maar de diepgang ervan. Wanneer de veroordeelde geen bestaande familiale of affectieve band met kinderen heeft, kan een gemotiveerde beoordeling van het recidiverisico volstaan. Wanneer het omgangsverbod gevolgen heeft voor kinderen met een bestaande familiale of affectieve band met de veroordeelde, moet die beoordeling worden aangevuld met een kindspecifiek onderzoek naar de gevolgen van de maatregel voor elk betrokken kind. De wet moet beide situaties uitdrukkelijk regelen. Een automatisme dat die tweede beoordeling uitsluit, is vanuit kinderrechtenperspectief onverenigbaar met artikel 3 van het VN-Kinderrechtenverdrag.

Aanbeveling 3: Vervang de automatische oplegging van het omgangsverbod door een systeem van verplichte individuele beoordeling. Verplicht de rechter om in elk dossier een actuele en gemotiveerde beoordeling te maken van het recidiverisico. Wanneer een omgangsverbod gevolgen heeft voor kinderen met een bestaande familiale of affectieve band met de veroordeelde, omvat die beoordeling ook een kindspecifiek onderzoek naar de impact op elk betrokken kind. Voorzie daartoe een actueel deskundigenadvies, minimale kwaliteitsvereisten voor het onderzoek en een tegensprekelijke procedure. Dezelfde waarborgen gelden bij de periodieke evaluatie door de strafuitvoeringsrechtbank.

2.5. Zonder uitvoerings- en handhavingskader mist de maatregel slagkracht

Een individuele beoordeling van het recidiverisico en de gevolgen voor betrokken kinderen kan slechts leiden tot een doeltreffende bescherming wanneer de opgelegde maatregel ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd en gehandhaafd. Voor kinderen volstaat het niet dat een omgangsverbod juridisch bestaat; zij moeten erop kunnen vertrouwen dat een opgelegde beschermingsmaatregel in de praktijk ook wordt nageleefd. Het recht op bescherming tegen geweld (artikel 19 van het VN-Kinderrechtenverdrag) veronderstelt dan ook niet alleen een zorgvuldig beslissingsproces, maar ook een effectieve uitvoering van de genomen maatregelen.

Ook de praktische uitvoering van het omgangsverbod blijft onderbelicht in het wetsvoorstel. Zo blijft onduidelijk hoe politie en parket zicht krijgen op de naleving van het verbod, hoe informatiedeling over opgelegde verboden wordt georganiseerd tussen arrondissementen en over gemeenschapsgrenzen heen, en hoe de samenwerking met welzijns- en jeugdhulpdiensten wordt gewaarborgd bij de periodieke evaluatie. Zonder zulke waarborgen is het onzeker of de maatregel de beoogde bescherming van kinderen in de praktijk daadwerkelijk kan realiseren.

Daarnaast laat het voorstel onduidelijk hoe het onderscheid tussen toevallig en intentioneel contact in de praktijk wordt beoordeeld en welke sanctie staat op een overtreding van het verbod. Die onduidelijkheid raakt zowel de rechtszekerheid van de veroordeelde als die van de betrokken kinderen. Ook voor kinderen is het belangrijk dat duidelijk is welke bescherming het omgangsverbod biedt, wanneer die bescherming geldt en hoe op overtredingen wordt gereageerd.

Ook de kwaliteit van de risicotaxatie verdient bijzondere aandacht. Risicotaxatie blijft een professionele inschatting op basis van beschikbare gegevens en wetenschappelijke modellen en is nooit volledig objectief of foutloos. Het wetsvoorstel legt evenwel geen kwaliteitsvereisten op aan het deskundigenadvies, terwijl in de praktijk aanzienlijke verschillen bestaan in de kwaliteit en methodologie van forensische risicotaxatie in België. Transparantie, controleerbaarheid en een tegensprekelijk karakter zijn noodzakelijk om de rechtszekerheid te waarborgen en om te verzekeren dat beslissingen die kinderen raken steunen op een betrouwbare en zorgvuldig gemotiveerde beoordeling. Zonder een duidelijk uitvoerings-, handhavings- en kwaliteitskader dreigt het omgangsverbod onvoldoende bescherming te bieden aan de kinderen voor wie de maatregel net bedoeld is.

Aanbeveling 4: Zorg voor een effectief uitvoerings-, handhavings- en evaluatiekader dat de bescherming van kinderen waarborgt

Veranker hoe politie, parket, justitiehuizen en welzijns- en jeugdhulpdiensten samenwerken om een opgelegd omgangsverbod effectief uit te voeren, op te volgen, te handhaven en periodiek te evalueren. Voorzie een centraal register van opgelegde verboden, verduidelijk het onderscheid tussen toevallig en intentioneel contact en omschrijf de gevolgen van een overtreding. Voorzie ten slotte in een wettelijke evaluatie van de maatregel binnen twee jaar na de inwerkingtreding, met bijzondere aandacht voor de impact op betrokken kinderen en de doeltreffendheid van de bescherming. Leg daarnaast minimale kwaliteitsvereisten vast voor de risicotaxatie en het deskundigenadvies, met aandacht voor transparantie, controleerbaarheid en tegenspraak.

3. Een omgangsverbod is slechts één onderdeel van een breder beschermingsbeleid

Het Kinderrechtencommissariaat ziet het voorgestelde omgangsverbod als één mogelijk instrument binnen een breder beleid ter bescherming van kinderen tegen geweld. Voor kinderen die in contact komen met een veroordeelde met een verhoogd recidiverisico kan een zorgvuldig uitgewerkte maatregel een belangrijke meerwaarde hebben.

Tegelijk zal deze maatregel slechts een beperkte groep kinderen bereiken. Zij is immers enkel van toepassing na een strafrechtelijke veroordeling en onder bijkomende wettelijke voorwaarden. Hoewel er vandaag geen uniforme, publiek beschikbare cijfers bestaan over het aantal personen dat jaarlijks in België wordt veroordeeld voor kindermishandeling of seksueel misbruik van minderjarigen, staat vast dat de omvang van kindermishandeling aanzienlijk groter is dan het aantal feiten dat uiteindelijk tot een strafrechtelijke veroordeling leidt. Jaarlijks worden duizenden kinderen aangemeld bij de vertrouwenscentra kindermishandeling en schattingen wijzen erop dat tienduizenden kinderen met geweld of mishandeling worden geconfronteerd.

Een beleid dat kinderen beter wil beschermen tegen geweld, kan zich daarom niet beperken tot maatregelen die pas na een strafrechtelijke veroordeling in werking treden. Het VN-Kinderrechtenverdrag verplicht de overheid om kinderen te beschermen tegen alle vormen van geweld en daarvoor passende wetgevende, bestuurlijke, sociale en opvoedkundige maatregelen te nemen (artikel 19). Dat vraagt om een geïntegreerd beschermingsbeleid waarin preventie, vroegdetectie, tijdelijke en toegankelijke hulpverlening, behandeling van plegers, sensibilisering en repressie elkaar aanvullen en versterken. Dat veronderstelt ook blijvende investeringen in de jeugdhulp en de brede hulpverlening aan volwassenen. Alleen wanneer risico's tijdig worden gesignaleerd, gezinnen passende ondersteuning krijgen en daders adequaat worden begeleid en behandeld, kan geweld tegen kinderen zoveel mogelijk worden voorkomen en kan het omgangsverbod functioneren als één van de instrumenten binnen een ruimer beschermingsbeleid.

4. Veranker het recht op een geweldloze opvoeding in de wet

Het voorgestelde omgangsverbod biedt bescherming nadat ernstige geweldsfeiten hebben plaatsgevonden en een strafrechtelijke veroordeling is uitgesproken. Een doeltreffend beleid ter bescherming van kinderen tegen geweld vraagt daarnaast ook preventieve maatregelen die ertoe bijdragen dat geweld zoveel mogelijk wordt voorkomen.

In dat verband wijst het Kinderrechtencommissariaat erop dat ook andere wetgevende initiatieven een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de bescherming van kinderen. Zo pleiten we al erg lang voor een expliciete wettelijke verankering van het recht van kinderen op een geweldloze opvoeding. Een dergelijke bepaling heeft een belangrijke preventieve en normerende functie. Ze bevestigt dat kinderen recht hebben op een geweldloze opvoeding en maakt duidelijk dat geweld nooit een aanvaardbaar onderdeel van opvoeding kan zijn.

Het omgangsverbod en een wettelijke verankering van het recht op een geweldloze opvoeding vervullen daarbij een verschillende, maar complementaire rol.

Waar het voorgestelde omgangsverbod bescherming biedt in situaties waarin ernstige feiten hebben plaatsgevonden en een risico op herhaling bestaat, wil een wettelijk verbod op geweld in de opvoeding net voorkomen dat geweld ontstaat. Beide maatregelen verdienen daarom een plaats binnen een coherent beleid dat kinderen op alle niveaus beschermt tegen geweld.

Aanbeveling 5: Veranker het recht van kinderen op een geweldloze opvoeding in de wet

Veranker expliciet het recht van kinderen op een geweldloze opvoeding in de wet als onderdeel van een geïntegreerd beleid tegen geweld op kinderen. Combineer gerichte beschermingsmaatregelen, zoals het omgangsverbod, met preventie, vroege signalering en toegankelijke hulpverlening, zodat kinderen niet alleen na ernstige geweldsfeiten worden beschermd, maar geweld ook zoveel mogelijk wordt voorkomen.